

Missbruk i system

I en analys av den politiska situationen i Sverige har en utländsk tidningsman gjort gällande, att Sveriges Radio-TV står i regeringens tjänst. Ett sådant generellt omdöme är oriktigt. Företagets organisation och verksamhetssätt har fastställts av regering och riksdag gemensamt. Att flera regeringsmedlemmar än andra politiker visas upp i TV-rutan är rimligt. De har sitt eget nyhetsvärde. Det är nu en gång så, att regeringen har större möjligheter att taga initiativ än oppositionen: den sitter i förtur i de flesta frågor. Förhållandet kommer att fortfara, vilken regering vi än får efter valet.

Ej heller är det belagt, att regeringen skulle ha försökt förmå Sveriges Radios ledning att anställa fler socialdemokratiska än borgerliga tjänstemän. De utpräglat vänsterorienterade, som var och en kan se och höra i programmen, behöver inte vara säkra socialdemokratiska röstare. Ofta får man intrycket, att om de alls tillhör ett parti måste detta ha hemort längre österut än något svenskt.

Reaktionen mot politiseringen inom Sveriges Radio kommer därav, att detta företag, som enligt lag har att iakttaga saklighet och opartiskhet, har låtit sina medarbetare visa upp egna politiska attityder i en utsträckning, som verkar som ett hån mot både lagstiftarna och lagen. Meningen med denna var inte att utestänga politik ur programmen. Om tex den nuvarande regeringschefen-partiledaren talar den 1 maj, är det självklart att han skall beredas utrymme i TV-rutan. Anhängare eller motståndare — alla vän-

tar att få se och höra honom den dagen. Men man väntar inte vare sig den dagen eller någon annan dag att få kännedom om för övrigt tämligen okända radioreportrars politiska åsikter. Det är inte för deras skull som TV har sina sändningar!

Hur de ideligen framför sig själva och sina ställningstaganden är lätt att iakttaga. Några exempel får illustrera vad som försiggår. När hr Palme vid årsskiftet gjort sitt uppseendeväckande angrepp mot USA:s president, följde något senare en intervju med förre talmannen Erik Boheman. En TV-reporter avfärdade vad denne sagt på ett så snäsigt och ohövligt sätt, att det omedelbart kommenterades i pressen. Statsministern hade naturligtvis inte beställt uppträdandet. Det var en tjänsteman med förutfattad antiamerikansk inställning kombinerad med dåligt omdöme som skaffade sig själv publicitet.

Ett annat exempel nämns under rubriken Dagens Frågor i detta nummer av Svensk Tidskrift. Ett uttalande av chefen för Kriminalvårdsstyrelsen har av någon företagsam tjänsteman inom Sveriges Radio redigerats om och utnyttjats på annat sätt än den avsedda. Detta är typiskt, också därför att man även med den allra största välvilja knappast kan säga, att samhällets kamp mot grova lagbrytare genom insatser från polis och kriminalvårdstjänstemän på något sätt fått stöd i TV. Man erinrar sig också hur förslaget att polis och socialarbetare skulle samarbeta i kampen mot knark och ungdomsbrottslighet presenterades i detta "opartiska" nyhetsmedium.

Av många skäl är det nyhetssändningarna som kommer i blickpunkten vid kritiken särskilt av TV. Nyheter kan väljas ut på ett visst sätt, de kan presenteras med särskilda tonfall eller illustreras av suggestiva bilder. De kan föranleda kommentarer av personer, som därvid inte framstår som tjänstemän utan verkar vara opartiska specialister. Härigenom uppstår en verklighetsförfalskning i nyhetsprogrammen; av allt att döma en avsiktlig sådan. Men tilläggas bör, att inte bara nyhetsprogrammen syndar.

I sina två artiklar i Svensk Tidskrifts nummer 4 och 5/6 i år har professor Stig Strömholm analyserat situationen. Han har särskilt gått in på problemet med gruppen av enligt vanliga lyssnares åsikt uppenbart vänstervridna programtjänstemän och deras sätt att utnyttja sina ställningar. Det är "de intellektuella" som hamnat i företaget och som utåt kommit att dominera det och skaffa det dess dåliga rykte. Hr Strömholm framhåller med all rätt, att man måste kämpa emot deras självtagna dominans, emot deras försök att via ett medium som når alla — i alla hem, i alla åldrar — leda samhällsutvecklingen. Han har också ifrågasatt om inte en medborgerlig kontrollorganisation placerad inom företaget skulle kunna göra nytta, och därmed borde man kanske göra ett försök.

Eftersom nyhetsprogrammen erfarenhetsmässigt är de som når längst och som uppenbarligen har det största behovet av en sanering, bör man undersöka möjligheten av några radikala ingrepp just i

dem. Det fanns inget fel på TT-nyheterna, så som de förekom i radioprogrammen under många år. De var sakliga och noggranna, de lästes upp på ett intresseväckande sätt och utan ställningstaganden. När någon enstaka gång en känd nyhetsuppläsare under kriget genom en lätt modulering av rösten antydde att hans nyhet kanske borde betraktas som ett dåligt skämt, blev redan detta att han tagit ställning ett samtalsämne, så ovanligt var det. En återgång till TT-nyheter, utförliga, lämnade under TT:s ansvar och i ett urval långt mer tillförlitligt än i kanalernas nuvarande egna produktion, borde diskuteras.

Från Sveriges Radio kommer man att få höra, att nyhetsprogrammen blir stereotypa och utarmade. Men nyheterna kunde förenas med en "ledarsida" ungefär som sportnyheterna fått sin Sportspegel. Sveriges Radios medarbetare kunde där göra kommentarer under eget namn och på eget ansvar — så går det ju bra i Dagens Nyheter, och någon samstämmighet behöver inte iakttagas. Om "kanalledarejobb" skulle bli eftertraktat är kanske mera osäkert. Med ansvaret skulle automatiskt följa krav på en viss standard, och detta krav skulle kanske rent av sammanfalla med sanningskravet. En ny situation skulle uppstå för mången tjänsteman på Sveriges Radio. Ty om programmen blir förvridna och sanningslösa kommer folk att stänga av sina apparater — de har ju då redan fått nyheterna — och lyssnarstatistiken kommer att påverka många vänstervridna "intellektuellas" framtid inom företaget.